

Prof. dr hab. Agnieszka Monasterska
Sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna : Wokalistyka
Akademia Muzyczna w Krakowie

Kraków 15.12.2018

Zleciennodawca recenzji:

Akademia Muzyczna we Wrocławiu, Wydział Wokalny, pismo Pana Dziekana prof. dr hab. Piotra Łykowskiego.

Zlecenie podjęte na podstawie *Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz §6 ust.1 i 2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 października 2015r. (Dz. U. 2015r. poz. 1842) w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.*

Rada Wydziału Wokalnego Akademii Muzycznej we Wrocławiu wydała Uchwałę nr 19/2016 w dniu 14 czerwca 2016 roku wyznaczającą mnie recenzentem pracy doktorskiej mgr Ewy Vesin w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej wokalistyka.

W dniu 12.11.2018 otrzymałam dokumentację zawierającą :

1. Pismo przewodnie prof. dr hab. Piotra Łykowskiego.
2. Uchwałę RW z dnia 14.06.2016 roku wyznaczającą mnie recenzentem pracy doktorskiej mgr Ewy Vesin w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej wokalistyka.
3. Protokół Komisji Skrutacyjnej z głosowania Rady Wydziału Wokalnego Akademii Muzycznej im K. Lipińskiego we Wrocławiu w dniu 14.06.2016r. w sprawie podjęcia uchwały dotyczącej wyznaczenia mnie recenzentem w przewodzie doktorskim mgr Ewy Vesin w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej wokalistyka.

Podstawowe dane o Doktorantce

Pani Ewa Vesin urodziła się w Lublinie. Ukończyła studia wokalne na Wydziale Wokalnym w Akademii Muzycznej we Wrocławiu z wynikiem bardzo dobrym. Karierę wokalną rozpoczęła jako studentka debiutując na scenie Opery Wrocławskiej w *Czarodziejskim flecie* w. A. Mozarta w roku 2003.

Jest laureatką Nagrody Specjalnej oraz Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2007), odznaczona Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2010). Uhonorowana nominacją do Nagrody Teatralnej „Złota Maską” Marszałka Województwa śląskiego za rok 2012 w kategorii „rola wokarno- aktorska” za partię Toski w operze Pucciniego w reżyserii Tadeusza Bradeckiego w Operze Śląskiej w Bytomiu. Wykonuje zarówno partie operowe jak i muzykę oratoryjną - kantatową.

W swoim dorobku ma role między innymi w takich dziełach jak: *Halka* Moniuszki, *Czarodziejski flet* Mozarta, *Carmen* Bizeta, *Zemsta* nietoperza J. Straussa, *Opowieści Hoffmanna* Offenbacha, *Don Carlos*, *Otello* i *Trubadur* Verdiego, *Tosca* Pucciniego, *Walkiria* Wagnera.

Z kręgu muzyki oratoryjnej ma w swoim repertuarze następujące dzieła: III Symfonię – H. M. Góreckiego, II i VIII Symfonię – G. Mahlera, *Messa da Requiem* – G. Verdiego, *Stabat Mater* – K. Szymanowskiego, IX Symfonię – L. van Beethovena, *Credo* oraz VIII Symfonię – K. Pendereckiego.

Wystąpiła dla księżnej i księcia Luksemburga podczas *Festival de Wiltz* (partia tytułowa w *Carmen*). W 2005 roku została zaproszona przez wnuka Richarda Wagnera, Wolfganga Wagnera do udziału w przesłuchaniu w ramach *Bayreuther Festspiele*.

Brała udział w takich festiwalach jak: *Viva il Canto*, *Wratistavia Cantans*, *Festiwal Wagnerowski we Wrocławiu*, *Musica Polonica Nova*.

Współpracuje z Operą Krakowską, Operą Śląską, Operą Podlaską oraz filharmoniami: Wrocławską, Podlaską, Olsztyńską i Zielonogórską oraz NOSPRem i Polską Orkiestrą Radiową.

W latach 2003-2012 była solistką Opery Wrocławskiej, a w latach 2013 - 2014 Teatru Wielkiego w Łodzi.

Współpracowała z wybitnymi dyrygentami takimi jak Krzysztof Penderecki, Valery Gergiev, Jacek Kasprzyk, Alexander Liebreich, Paul McCreesh, Jose Maria Florencio, Ernst Kovacic, Benjamin Shwartz, Łukasz Borowicz, Michał Klauza, Tadeusz Kozłowski, Tadeusz Serafin, Marek Pijarowski, Wojciech Rodek, oraz reżyserami: Hans Peter-Lehman, Waldemar Zawodziński, Roberto Skolmowski, Marek Weiss, Laco Adamik, Michał Znaniecki, Tadeusz Bradecki, Ivo van Hove.

Ukończyła podyplomowe studia menadżerskie na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego.

Od 2010r. jest pedagogiem w zakresie wokalistyki w Akademii Muzycznej we Wrocławiu.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Pani mgr Ewy Vesin pt.:

III Symfonia – „Symfonia Pieśni Żałosnych” op. 36 Henryka Mikołaja Góreckiego – budowanie emocji i ekspresji przy pełnym wykorzystaniu techniki wokalne, środków wyrazu oraz interpretacji dzieła na bazie własnych doświadczeń składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem. Promotorem dysertacji jest prof. dr hab. Barbara Ewa Werner.

Dzieło artystyczne zawiera nagranie z koncertu, który odbył się 27 stycznia 2017 roku w Filharmonii Podlaskiej pod dyktando Pawła Kotla.

Symfonia Pieśni Żalonych Henryka Góreckiego napisana w roku 1976 to dzieło wyjątkowe, przełomowe. To utwór, który przyniósł kompozytorowi prawdziwy rozgłos. Od 40 lat pojawia się na estradach całego świata, wielokrotnie udokumentowany nagraniami fonograficznymi. To jedno z najbardziej oryginalnych arcydzieł XX wieku. Doktorantka sięga zatem po dobrze znany muzykologom i melomanom materiał muzyczny, aby odbić w nim piętno swojej osobowości i własnej drogi artystycznej. Niemale to wyzwanie.

Na trzy części Symfonii nazwane przez kompozytora *Pieśniami Żalonymi* składają się teksty literackie różnego pochodzenia.

W pieśni pierwszej *Lento, sostenuto tranquillo ma cantabile* został wykorzystany fragment piętnastowiecznego lamentu świętokrzyskiego Matki Bożej stojącej pod Krzyżem.

W pieśni drugiej *Lento e largo, tranquillissimo – cantabilissimo – dolcissimo – legatissimo* znajdujemy tekst inskrypcji wyrytej przez 18-letnią więźniarkę Helenę Błazusiakównę na ścianie katowni gestapo w Zakopanem, gdzie młoda góralka była przetrzymywana w 1944 roku.

W pieśni trzeciej *Lento, cantabile-semplice* kompozytor posłużył się pieśnią ludową ze zbiorów Adolfa Dygacza, mówiącą o rozpaczach matki w obliczu prawdopodobnej śmierci syna w powstaniu.

Pani Ewa Vesin dysponuje głosem sopranowym o dużym wolumenie i oryginalnej, spinowej barwie. Jest śpiewaczką prowadzącą swój głos w sposób przemyślany i konsekwentny od strony wyrazu artystycznego. Bardzo dobra technika wokalna umożliwia Jej tworzenie kreacji z dużym ładunkiem emocjonalnym i siłą ekspresji. *Symfonia Pieśni Żalonych* porusza serca słuchaczy w sposób wyjątkowy. Jednak bez wyrazistej i zaangażowanej kreacji sopranu solo, utwór ten nie mógłby w pełni dotrzeć do odbiorcy. Pani Ewa Vesin wkłada w tę partię ogromny potencjał wyrazowy wynikający z Jej dojrzałej osobowości i wieloletniej praktyki wokalne.

Część pierwsza będąca modlitwą Matki Bożej stojącej pod Krzyżem, wykonana została przez Doktorantkę w sposób przejmujący dzięki zachowaniu linearności i maksymalnego legata. Kończące tę pieśń słowa *Przemów k matce, bych się ucieszyła, bo już jidziesz ode mnie, moja nadziejo miła* będące kulminacją rozstania Matki Bożej z Synem, zostały zaśpiewane przez Sopranistkę w dużej łączności z dyrygentem prowadzącym orkiestrę w poczuciu narastającego crescendo, podkreślającego rozrywającą bolesć.

Tekst drugiej pieśni *O Mamo, nie płacz, nie...!*, zakończony modlitewnym wezwaniem *Zdrowaś Mario* Pani Ewa Vesin śpiewa także z pełną żarliwością. Przesuwające melodię pół i całotonowe interwały zaśpiewane są z zachowaniem ciężkiego brzmieniowo portato, na dużym oparciu oddechowym, co wywołuje u słuchacza wrażenie kołatania do jego własnego serca słów: *Niebios Przeczysta Królowo, Ty zawsze wspieraj mnie!*

W trzeciej części symfonii Pani Ewa Vesin wyraża lament matki oplakującej zaginionego syna w powstańczej zawierusze. Ta część jest najdłuższą śpiewaną sekwencją dla sopranu solo. Przepiętna żalem kołysanka zbudowana jest na wielokrotnie powtarzanych prostych motywach wymagających rozłożenia emocji w długim czasie. W interpretacji Artystki słychać umiejętność modulowania głosu od przeszywających dźwięków w dynamice pianissimo do żarliwego forte.

W *Symfonii Pieśni Żalonych* H. Góreckiego dużym wyzwaniem dla sopranistki jest ekstremalnie wolne tempo całości Symfonii. Doktorantka w ciągu całego utworu w sposób świadomy prowadzi kantylenę aby mimo monotonnego akompaniamentu opartego na nieustannych repetycjach, nie utracić sensu prozodii słowa, doprowadzić do założonych przez kompozytora kulminacji.

Godne uznania w kreacji pani Ewy Vesin jest utrzymanie charakteru kontemplacyjnego w ciągu całej *Symfonii* poprzez umiejętne operowanie barwą i wolumenem. Natomiast dojrzałość muzyczna Artystki pozwoliła osiągnąć wyrafinowaną, jedyną w swoim rodzaju nastrojowość tej na wskroś sakralnej kompozycji H. Góreckiego.

Część opisowa pracy składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia, bibliografii, streszczenia w języku angielskim oraz polskim.

Ta krótka dysertacja licząca 48 stron (odliczam trzy strony zawierające fotografie Ewy Vesin z kolejnych wykonań *III Symfonii*) jest materiałem teoretycznym zgłębiającym wieloaspektowo kompozycję H. Góreckiego. Celem pracy założonym przez Doktorantkę było opisanie procesu przygotowania Artystki do wykonania *Symfonii* od strony dogłębnej interpretacji dzieła, budowania emocji i ekspresji przy świadomym wykorzystaniu techniki wokalne. Celowo używam tu sformułowania „świadomym”, gdyż tak rozumiem sens nie do końca w moim odczuciu trafnego określenia: „przy pełnym wykorzystaniu techniki wokalne”. Nasuwa się bowiem pytanie: czy można tak monumentalne dzieło wykonać przy „niepełnym” wykorzystaniu techniki wokalne?

W dywagacjach nad fenomenem *III Symfonii* Doktorantka nakreśla sylwetkę kompozytora: jego życiorys, bogatą twórczość, a przede wszystkim szeroki kontekst powstania *Symfonii Pieśni Żalonych* jako dzieła przełomowego w twórczości H. Góreckiego. Została omówiona instrumentacja oraz faktura wokalna *Symfonii*. Szczególne miejsce w rozdziale: *III Symfonia - próba kompleksowej analizy teoretycznej* zajmują związki między zróżnicowanymi pod względem językowym i stylistycznym tekstami, a także ogólne rozważania na temat użycia tekstu w utworze muzycznym. W sposób wnikliwy omówiony został temat budowania napięcia emocjonalnego w tak trudnym temacie jakim jest dramat i rozpacz matki po stracie dziecka. Autorka przytacza w tym miejscu inne znaczące utwory w literaturze wokalne podejmujące ten temat: *Lukrecja Borgia* Gaetano Donizettiego, *Rigoletto* Giuseppe Verdiego, *Medea* Luigi Cherubiniego, *Kobieta bez cienia* Richarda Straussa. Do tych pozycji dodałabym jeszcze cykl pieśni do słów Friedricha Rückerta *Kindertotenlieder* Gustava Mahlera.

Praca doktorska porusza istotny temat trudności w przekazie artystycznym (szczególnie dla publiczności zagranicznej) – użycie w tekstach poetyckich języka polskiego. Aby dzieło mogło w pełni dotrzeć do odbiorcy tekst powinien być czytelny, dobrze słyszalny. Dobra dykcja jest tu oczywiście podstawą, ale nie zawsze jest to wystarczający środek. Miejsmem wykonania często bywa kościół o trudnej akustyce, dlatego Doktorantka proponuje zadbanie o udostępnienie słuchaczom programów z tekstem, dla obcokrajowców z tłumaczeniem, bądź posłużenie się tablicami świetlnymi tak jak to bywa w teatrach operowych.

W rozdziale *Moje doświadczenia interpretacyjne* pani Ewa Vesin dzieli się swoim spostrzeżeniem, jak należy od strony emocjonalnej przygotować się do wykonania dzieła przeszywającego duszę, w całości dramatycznego. Przy pierwszym wykonaniu *Symfonii* Doktorantka czuła zaskoczenie jak bardzo utwór ten jest wciągający emocjonalnie, wręcz wyczerpujący.

Cytat z dysertacji strona 44:

Fraza przejmowana przez kolejne instrumenty smyczkowe, prowadzona i do końca utrzymana w bardzo wolnych tempach sprawia wrażenie nieskończoności, sytuacji bez wyjścia i braku rozwiązania. Odnosiłam wrażenie zamknięcia w małym pomieszczeniu bez możliwości ucieczki. Przenikające długie dźwięki raczej mnie nie wyciszały, wręcz przeciwnie – wzbudzały niepokój i przyspieszały bicie serca.

Kolejne wykonania przyniosły praktykę wykonawczą nazwaną przez Solistkę „zamrażarką uczuć” czyli wyabstrahowaniem siebie z prawdziwego życia na czas kreacji artystycznej oraz wykonaniu utworu w sposób emocjonalny dla słuchacza, ale oszczędny i higieniczny dla Śpiewaczki.

W zakończeniu pani Ewa Vesin dokonuje podsumowania swoich twórczych doświadczeń w wykonawstwie *III Symfonii* Henryka Góreckiego, który to utwór określa jako jeden z najważniejszych w Jej życiu artystycznym.

Struktura rozprawy jest przejrzysta i czytelna. Rozprawa doktorska napisana jest komunikatywnym, poprawnym językiem. W pracy tej dobrze została wykorzystana bibliografia. Autorka powołuje się na opinie takich muzykologów jak: Mieczysław Tomaszewski, Krzysztof Droba, Małgorzata Gąsiorowska, Maciej Jabłoński, Bohdan Pocij, Teresa Malecka, Kinga Kiwała.

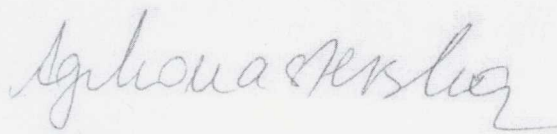
Podsumowując lekturę pracy doktorskiej należy stwierdzić, że pod względem merytorycznym została ona napisana interesująco.

Konkluzja

Pracę doktorską Pani mgr Ewy Vesin oceniam pozytywnie. Doktorantka przedstawiając w wyczerpujący sposób partię sopranu solo w kontekście wykonawczym w *III Symfonii Pieśni Żalonych* Henryka Mikołaja Góreckiego, wzbogaca swoim nagraniem kulturę muzyczną przyczyniając się do rozwoju zarówno reprezentowanej dyscypliny artystycznej jak i całej dziedziny sztuk muzycznych. Dzieło artystyczne jak i jego opis stanowi materiał ciekawy i oryginalny.

Niniejszym stwierdzam, że Doktorantka wykazała się wiedzą praktyczną i teoretyczną, a także umiejętnościami do prowadzenia pracy artystycznej. W ten sposób Doktorantka rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń wymagania art.13 ust.1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę doktorską Pani mgr Ewy Vesin przyjmuję i stawiam wniosek o przyjęcie jej do publicznej obrony

prof. dr hab. Agnieszka Monasterska